

Του **Γ. Σμπώκου***

Την ώρα που στην Ελλάδα η ΠΑΣΕΓΕΣ διοργανώνει ημερίδα σε πεντάστερα ξενοδοχεία “σε απόσταση λίγων μόλις λεπτών από το μοντέρνο Κολωνάκι, με τις επώνυμες μπουτίκ, τα διάσημα café και εστιατόριά του”, Ε.Ε. και Η.Π.Α. μέσω Δ.Ν.Τ. σφραγίζουν το μέλλον της πρωτογενούς παραγωγής στη χώρα μας. Λίγες μέρες νωρίτερα ηλιοκαμένοι αγρότες επάνω σε τρακτέρ καλούσαν την κυβέρνηση να «ανοίξει το φάκελο της γεωργίας».

Αφορμή της παρούσας έρευνας είναι η επίκαιρη ερώτησή του ανεξάρτητου βουλευτή Μίμη

Ανδρουλάκη, με την οποία καλεί τον Πρωθυπουργό να παρουσιάσει άμεσα στη Βουλή, την ευρωπαϊκή ατζέντα και τις ελληνικές θέσεις στη διαπραγμάτευση μεταξύ ΗΠΑ-Ε.Ε. για τη Διατλαντική Εμπορική και Επενδυτική Συνεργασία (TTIP) για τους κρίσιμους κλάδους της ελληνικής οικονομίας που ενδεχόμενα θίγονται από τις προτάσεις των ισχυρών χωρών.

Η είδηση

Στην Ουάσινγκτον έχουν ήδη αρχίσει οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Η.Π.Α. και Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της Διατλαντικής Εμπορικής και Επενδυτικής Συνεργασίας.

Δεν γνωρίζω πόσο γνωστή είναι η είδηση, ή πόσο θα ακουστεί από τα κεντρικά μέσα μαζικής ενημέρωσης. Το αποτέλεσμα όμως της Συμφωνίας θα κρίνει εν πολλοίς το μέλλον της αγροτικής παραγωγής στη χώρα μας. Το γιατί θα προσπαθήσω ακροθιγώς να το προσεγγίσω από το παρακάτω άρθρο. Συνέχεια δε πρέπει να δοθεί από τα θεσμικά όργανα των αγροτών, εντέλλοντας (ή προσλαμβάνοντας) προς τούτο, έστω και όψιμα νομικούς συμβούλους.

Ο ανεξάρτητος βουλευτής Μίμης Ανδρουλάκης συνεχίζει σχετικά: «…Σ’ αντίθεση με την απόλυτη σιωπή στην Αθήνα, στο Κογκρέσο γίνονται θυελλώδεις συζητήσεις για τα θέματα αμερικανικού ενδιαφέροντος ενώ ευρωπαϊκές χώρες όπως η Γαλλία προωθούν επίμονα τα συμφέροντά τους στους κλάδους του κινηματογράφου, της κτηνοτροφίας, της οινοπαραγωγής, των βιομηχανικών προϊόντων κ.α. Παράλληλα ενεργοποιούνται οι ομάδες πίεσης (Lobbies) με θεμιτά και αθέμιτα μέσα στις δύο ηπείρους ενώ φημολογείται και η ύπαρξη μυστικής ατζέντας στις συνομιλίες. Συνεπώς είναι εύλογη η ανησυχία για το αν η Διατλαντική Συμφωνία θ’ αποτελέσει τον δούρειο ίππο για την:

- υποβάθμιση εργασιακών κεκτημένων και περιβαλλοντικών στάνταρντ,
- σάρωση των προϊόντων με Προστατευμένη Ονομασία Προέλευσης (ΠΟΠ),
- ανακατανομή των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών υπέρ των μεγάλων Πολυεθνικών και εις βάρος των επιχειρήσεων που λειτουργούν σε εθνικό και τοπικό επίπεδο…».

Τι είναι η Διατλαντική Εμπορική και Επενδυτική Συνεργασία

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, «…η Διατλαντική Εμπορική και Επενδυτική Συνεργασία είναι μια εμπορική συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών. Στοχεύει στην άρση των εμπορικών φραγμών σε ένα ευρύ φάσμα τομέων της οικονομίας για να καταστεί ευκολότερη η αγορά και η πώληση αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ. Στην κορυφή της συμφωνίας βρίσκεται η μείωση των δασμών σε όλους τους τομείς. Η ΕΕ και οι ΗΠΑ θέλουν να αντιμετωπίσουν τα εμπόδια των τελωνειακών συνόρων … αυτά κοστίζουν συχνά περιττό χρόνο και χρήμα για τις επιχειρήσεις που θέλουν να πουλήσουν τα προϊόντα τους και στις δύο αγορές…. Στις διαπραγματεύσεις της TTIP θα εξεταστεί επίσης το άνοιγμα των δύο αγορών για τις υπηρεσίες, τις επενδύσεις και τις δημόσιες συμβάσεις….».

Ποιος είναι ο ρόλος της ΕΕ και της «αειφόρου ανάπτυξης»

Η Ε.Ε. συμμετέχει στη διαμόρφωση της εμπορικής πολιτικής και στην προώθηση του οικονομικού μοντέλου της «αειφόρου ανάπτυξης» σε παγκόσμιο επίπεδο ως μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (Π.Ο.Ε.), ως συνεργάτης της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (Δ.Ο.Ε.) και μέσω διμερών, ή πολυμερών Συνθηκών.

Πολύ σύντομα:

Ως μέλος του ΠΟΕ, η ΕΕ προωθεί ενεργά την απελευθέρωση των αγαθών και υπηρεσιών (π.χ. με ΗΠΑ, Νότια Κορέα, Κολομβία, Περού, Σιγκαπούρη κλπ).

Ως συνεργάτης της ΔΟΕ προωθεί ενεργά την ενσωμάτωση της εργασίας στην εμπορική της πολιτική (π.χ. ελεύθερη κίνηση εργαζομένων, ανταλλαγή επιστημόνων εντός ΕΕ, μεταβίβαση μικρών εταιριών κλπ.).

Σε διμερές επίπεδο, η ΕΕ προωθεί διατάξεις που ευνοούν την αειφόρο ανάπτυξη και την εγκαθίδρυσή της ως οικονομικό μοντέλο σε παγκόσμιο επίπεδο. Βασική της επιδίωξη σε αυτό το πλαίσιο αποτελεί η «έγκαιρη» απελευθέρωση των περιβαλλοντικών αγαθών και υπηρεσιών και η διευκόλυνση του εμπορίου και των επενδύσεων στον τομέα της παραγωγής ενέργειας.

Τι σημαίνει απελευθέρωση των περιβαλλοντικώ ν αγαθώ ν και υπηρεσιώ ν

Οι σύγχρονες εμπορικές πολιτικές (κοινώς γνωστές ως νεοφιλελεύθερες) χαρακτηρίζονται από μια τάση «απορρύθμισης», δηλαδή μείωσης των νομοθετικών προσκομμάτων στη διεθνοποίηση των αγορών, στο ελεύθερο εμπόριο.

Το ρόλο εκτελεστικών προγραμμάτων των πολιτικών «απορρύθμισης» έχουν αναλάβει τα «Προγράμματα Διαρθρωτικής προσαρμογής».

Τα «Προγράμματα Διαρθρωτικής Προσαρμογής" του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας (Structural Adjustment Programs), γνωστά με το ακρωνύμιο "SAPs" επιβάλλουν στα συμβαλλόμενα κράτη την αποστασιοποίηση από την πρωτογενή τους παραγωγή.

Τα SAPs είναι πολιτικές που εφαρμόζονται από το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι αλλαγές στις εθνικές γεωργικές πολιτικές είναι προϋποθέσεις για τη χορήγηση δανείων από το ΔΝΤ ή την Παγκόσμια Τράπεζα. Ως αντάλλαγμα τα δανειζόμενα κράτη αποκτούν χαμηλότερα επιτόκια. Επιπλέον, τα χορηγούμενα δάνεια οφείλουν να δαπανηθούν σύμφωνα με τους γενικούς στόχους του δανείου.

Το Μνημόνιο: Ένα «Πρόγραμμα Διαρθρωτικής Προσαρμογής» με αντάλλαγμα το δανεισμό

Από το 2010 έχει και η Ελλάδα το δικό της πρόγραμμα αναδιάρθρωσης, που αν και ονομάσθηκε «Μνημόνιο», φέρει όλα τα χαρακτηριστικά ενός SAP. Για του λόγου το αληθές, το πρόγραμμα αναδιάρθρωσης αναφέρει κάποιους ευρέως γνωστούς στόχους, τύπου «…η οικονομία πρέπει να γίνει πιο ανταγωνιστική…. προωθούνται πολιτικές υπέρ της ανάπτυξης και των μεταρρυθμίσεων για τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας και το άνοιγμα ευκαιριών για όλους….» και κάποιες λιγότερο γνωστές και περισσότερο τεχνικές τύπου «…διαρθρωτική πολιτική για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την εκχώρηση των κρατικών επιχειρήσεων…» [http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2010/CAR050210A.htm].

Ρόλος των Προγραμμάτων Αναδιάρθρωσης γενικά

Τα Προγράμματα Αναδιάρθρωσης γενικά, επιδιώκουν να πείσουν τις εθνικές κυβερνήσεις να απομακρυνθούν από την αυτάρκεια της πρωτογενούς τους παραγωγής, υποσχόμενα ότι οι αγορές θα καλύψουν μελλοντικά τις όποιες ελλείψεις προκύψουν. Επιπλέον τις καλούν να προωθήσουν συγκεκριμένες καλλιέργειες, προκειμένου να αποκτήσουν συγκριτικά πλεονεκτήματα μέσα στην παγκοσμιοποιημένη αγορά. Το τελευταίο δε προϋποθέτει την κάμψη κάθε εμποδίου απελευθέρωσης του εμπορίου. Οι εθνικές κυβερνήσεις, προκειμένου να συνεχίσουν να λαμβάνουν τις δόσεις του συμφωνημένου δανείου ακολουθούν τις υποδείξεις. Άλλωστε θεωρητικά, η προωθούμενη μονοκαλλιέργεια θα τους εξασφαλίζει ανταγωνιστικότητα στην παγκόσμια αγορά.

Στην πράξη όμως συμβαίνει το αντίθετο.

Από το 1980 το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα έχουν εφαρμόσει Προγράμματα Αναδιάρθρωσης (SAPs) σε περισσότερες από 90 αναπτυσσόμενες και μεταβατικές οικονομίες οδηγώντας την πρωτογενή τους παραγωγή σε πτώχευση.

Στο παράδειγμα του καλαμποκιού, το Μεξικό, παραδοσιακή εξαγωγική χώρα καλαμποκιού, λόγω ενός αντίστοιχου Προγράμματος Αναδιάρθρωσης στο πλαίσιο της NAFTA (Οικονομική Ένωση τύπου ΕΟΚ), έστρεψε δεκαπέντε εκατ. αγρότες στην ανεργία και αναγκάστηκε να εισάγει καλαμπόκι από τις ΗΠΑ.

Στο παράδειγμα του ρυζιού, η Γκάνα κατά τη δεκαετία του 1970 ήταν αυτάρκης σε παραγωγή ρυζιού. (Το 82,9% της έκτασης της Γκάνα έχει ένα τροπικό υγρό κλίμα σαβάνας, ενώ μόνο το 17,1% έχει ένα ημι-άνυδρο κλίμα στέπας).

Όταν το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα δάνεισαν τη Γκάνα το 1980 ζήτησαν ως αντάλλαγμα την εφαρμογή συγκεκριμένων τιμολογιακών πολιτικών στην εισαγωγή του ρυζιού. Το αποτέλεσμα ήταν η σταδιακή αύξηση των τιμών εγχώριας παραγωγής και μείωση των τιμών εισαγωγής. Το τοπικά παραγόμενο ρύζι κόστιζε ακριβότερα από το εισαγόμενο. Μέχρι το 2002 η Γκάνα εισήγαγε το 64% των αναγκών της σε ρύζι. Το 2003 η Κυβέρνηση των ΗΠΑ έδωσε 1,3 δις δολάρια σε επιδοτήσεις αμερικανικών επιχειρήσεων με αποτέλεσμα να προωθήσει την εξαγωγή 110.000 τόνων ρυζιού στη Γκάνα. Μέσα στο ίδιο έτος, το 90% της

γκανέζικης παραγωγής σταμάτησε. Η συνέπεια ήταν η πλήρης εξάρτηση της Γκάνας από εισαγωγές εξωτερικού. Η τοπική οικονομία στάθηκε αδύναμη να ανταπεξέλθει στις πιέσεις του παγκόσμιου εμπορίου. Οι χώρες που ευνοήθηκαν ήταν οι ΗΠΑ, η ΕΕ και η Βραζιλία.

Ρόλος του Μνημονίου ειδικά στην Ελλάδα

Ειδικότερα στη χώρα μας το Μνημόνιο επιδιώκει να πείσει τη Συγκυβέρνηση να απομακρυνθεί από την αυτάρκεια της πρωτογενούς της παραγωγής, υποσχόμενο ότι οι αγορές θα καλύψουν μελλοντικά τις όποιες ελλείψεις προκύψουν. Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο υποθέτω κινείται και η Διατλαντική Εμπορική και Επενδυτική Συνεργασία στην οποία συμμετέχει από την προηγούμενη εβδομάδα η Συγκυβέρνησή μας.

Η Προσέγγιση

Εκεί που υπολογίζει η σύγχρονη διακυβέρνηση είναι ο έλεγχος της πληροφορίας. Οι Έλληνες δεν μάθαμε για την αντίστοιχη στάση της Ισλανδίας, την περίοδο που η χώρα μας ενέδιδε στην υπογραφή του μνημονίου. Οι Έλληνες δεν μαθαίνουν για την καταστροφή των χημικών όπλων της Συρίας, την ώρα που αυτά οδηγούνται νότια της Κρήτης. Οι Έλληνες δεν μαθαίνουν την απόφαση του ΣτΕ για την ανέλκυση του ναυαγίου του Sea Diamond, την ώρα που η εταιρία διαχείρισης συνεχίζει την οικονομική της δραστηριότητα χωρίς ουσιαστικές κυρώσεις.

Όσο μια χώρα δεν γνωρίζει τι συμβαίνει στη διπλανή χώρα, το δόγμα «διαίρει και βασίλευε» θα επιτρέπει σε μια καθόλα υπαρκτή παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση, την αποτελεσματική επανάληψη παρόμοιων πολιτικών στους τομείς της οικονομίας, της οικολογίας και της αγροτικής παραγωγής.

Είναι καιρός, οι οργανώσεις καταναλωτών, οι ομοσπονδίες παραγωγών, οι σύλλογοι κοινωνικών φορέων και οι Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις να οργανωθούν σε επίπεδο πληροφόρησης. Να αναθέσουν σε ικανούς συναδέλφους τους το έργο της αναζήτησης της πληροφορίας, της διασταύρωσης στοιχείων χρήσιμων στην ανάπτυξη της στρατηγικής τους. Στην υπεύθυνη στάση ενός εκάστου στον τομέα του.

Μόνο μια γνωσιοκεντρική κοινωνία είναι ικανή να αντιμετωπίσει την όποια απόπειρα υποβάθμισης της ποιότητας της ζωής, ή της αξιοπρέπειας των μελών της. Τα περισσότερα από αυτά που συμβαίνουν σήμερα στον τόπο μας, έχουν ήδη συμβεί σε άλλες χώρες. Οι τακτικές επαναλαμβάνονται με την ίδια μορφή. Υποχρέωσή μας είναι να αναζητήσουμε τι συνέβη σε αντίστοιχες περιπτώσεις και πως εκεί οι τοπικοί φορείς αντέδρασαν._

* Ο **Γιώ ργος Χ. Σμπώ κος**, είναι Δ.Ν. περιβαλλοντικού δικαίου και εξωτερικός συνεργάτης του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Το άρθρο, όπως δημοσιεύθηκε στο TVXS